No. 120. 1830.

BREDASCHE Staat- Letterkundig- Nieuws- COURANT, en Weekelijksch Blad.

Donderdag 21 Mei.

LETTER-BERIGTEN DER VORIGE COURANT.

— Uit Vlissingen zeilde den 10den dezer de H. Ms. korvet *Boreas*, kommandant *Paling*, met meerdere gewapende Oost-Indiën onder zeil gegaan. 's Rijks stoomboot *Suriname*, kommandant *van Franck*, en 's Rijks bombardeerkorvetten *Medusa* en *Proserpina* hebben dezer dagen het dok verlaten.

— Door een aantal leden van de belgische kamer van vertegenwoordigers werd, in de zitting van den 16den Januarij 1834, het [illegible] in handen van de commissie van de nijverheid en den koophandel over een ontwerp tot daarstelling eener nationale marine. De belgische *Moniteur* deelt thans de redenen betrekkelijk dit onderzoek mede, waaruit blijkt, dat de kamer van koophandel van Brugge zich voor de daarstelling eener dergelijke marine tot bescherming van den handel verklaard heeft, doch dat die van Gend, Brussel en Antwerpen zulks voor overbodig houden.

— De brusselsche *Indépendant* betreurt ook de order gegeven bijzonderheden wegens het belgisch hulpkorps dat naar Spanje zou gaan; hij doet het voorkomen alsof de aanlanding naar Spanje vertoekken *J. Pal* . . . . het denkbeeld van een dergelijk hulpkorps den generaal *Daine* aan de hand had gedaan en deze daarop, naar eigen goedvinden, een plan en voorstel had, om aan den generaal *Torena* [illegible] te Antwerpen, doch welke beide, volgens den *Indépendant*, volstrekt geen gevolg zouden hebben.

— De belgische bladen maken gewag van een tweede muntermontier, van de waarde van 8120 kilogrammen, bestemd voor de Citadel van Antwerpen bestemd en den 14den, door 12 paarden getrokken, tot St. Truijen gekomen.

— Te Antwerpen waren heden (19 Mei) genoteerd: Bels. 101¼; O. Metall. 102¾; Nap. renten 92¼; Spanje. *Guebhard*, 49⅝; Perpet. 49⅜; [illegible]; Cortes 1e L. 49¾; id. Coupons 31; Uitgest. 21⅝; [illegible].

FRANKRIJK.

PARIJS, den 17den Mei.

Het hof der pairs heeft gisteren andermaal eene zitting gehouden, waarbij niet meer dan 23 beklaagden tegenwoordig waren. Een der leden van het hof, de heer *Lemercier*, had vooraf aan den president te kennen gegeven, dat het hem, wegens den zwakken staat zijner gezondheid, onmogelijk was aan de verdere debatten deel te nemen. Men heeft voorts in deze zitting de lezing der akte van beschuldiging ten einde gebragt, en het is alsnu gebleken, dat het publiek ministerie op alle de beklaagden, slechts eenen enkelen, zekeren *Rivière*, uitgezonderd, de art. 87, 88, 89 en 91 meent te kunnen toepassen, en op dien grond de doodstraf eischt. De volgende zitting, waarin men met het verhoor der getuigen een aanvang moet maken, is op zamstaanden dingsdag bepaald. Waarschijnlijk zullen alsdan alle de beschuldigden in de audientiezaal worden teruggevoerd, en verwacht men wederom een vrij [illegible].

Intusschen vermelden de ministeriele dagbladen dat eenige der beklaagden, die tot nu toe zich door [illegible] hunner raadslieden hebben aangedrongen, zich thans tot den heer *Pasquier* hebben gewend met het verzoek dat men hun ambtshalve eene verdediger mogt toevoegen.

De maarschalk *Soult*, wiens verschooning dat bij de zittingen van het hof niet konde, bij hunne, niet wel aangenomen, heeft zich bij eene nadere missive aan den voorzitter gedaanverend, te kennen gevende, dat hij, in de maand April van het vorig jaar, tijdens den opstand, minister geweest zijnde, en in die hoedanigheid de openbare orde verdedigd hebbende, zich thans onbevoegd achtte om als regter in dit regtgeding zitting te nemen.

Men zegt dat de heer *de Cormenin*, voor de commissie, die door de kamer van afgevaardigden is benoemd, ontboden zijnde, aan stelligste heeft verklaard, dat hij het advies van de beklaagden omtrent men hem wil vervolgen, niet heeft gelezen, doch aan iemand anders daartoe last heeft gegeven. De heer *Audry de Puyraveau* is tijdelijk afwezig, doch er waarschijnlijk dezelfde verklaring afgeven, in welk geval de commissie, zoo men meent, zeer verlegen zoude zijn, om een bepaald voorstel te doen.

Men tracht nog steeds de nationale garde tot protestatien tegen de buitengewone dienst te bewegen, doch het blijkt genoegzaam, dat slechts een zeer klein gedeelte der gewapende burgers zich daartoe laten verleiden.

De kamer van afgevaardigden heeft zich gisteren met eenige petitien bezig gehouden, waarvan slechts acht enkele, waarbij op eene verandering in de wijze van stemming der geworenen werd aange-

[illegible] gaf. De petitionnaris [illegible] aan tot meerderen waarborg van de vrijheid van stemmen der geworenen [illegible] meent invoering, en de commissie schijnt [illegible] van goedgunstig gevoelen, om het voorstel aan den minister van justitie ter [illegible] te doen. De oppositie daartegen blijkende dat [illegible] de gewenschte instelling der geschorsten [illegible] zoude doen missen en wilde dat dat moment de [illegible] overging. De langdurige en vrij heftige beraadslaging heeft zich de meerderheid met het voorstel der commissie vereenigd.

— Men heeft geene nadere berigten uit Madrid ontvangen, die het gerucht eener aanstaande schikking tusschen de beide oorlogvoerende partijen bevestigen, en de ministeriele bladen [illegible] dat zulks te voorbarig aangenomen [illegible] gebeurd. Met dit al spreekt men van eene bijzondere zending, die aan iemand, die in den zomertogt van 1823 eene vrij groote rol heeft gespeeld, zoude worden opgedragen.

De generaal *Mina* is werkelijk te St. Jean Pied de Port gearriveerd, zich naar Montpellier begevende.

Volgens bijzondere berigten van de grenzen, zoude [illegible] *Carlos* met zijn bataillons Leiella hebben beset, en door de inwoners met de meeste geestdrift zijn ontvangen.

(Heden, uithoofde van den Zondag, geene fonds-notering).

NEDERLANDEN.

BREDA, den 20sten Mei.

HH. MM. de Koning en Koningin vertrokken aanstaanden Vrijdag naar het Loo.

— Uit Belgie wordt geschreven, dat, bij gelegenheid van den verblijf van H. K. H. Mevrouw de Prinses *Frederik* der Nederlanden, Prinsesse Dorothea Louise Genaal, een groot *dejeuner dinatoire* gegeven heeft, waarbij ook Z. M. de Koning van Pruisen tegenwoordig was. Verder wordt uit die stad gemeld, dat het paleis van H. M. de Koningin der Nederlanden in gereedheid gebragt wordt, om HH. KK. HH. Prins en Prinses *Frederik* te ontvangen, die, zoals men weet, over Belgie de reis naar Petersburg zullen voortzetten. HH. KK. HH. zouden heden uit 's Gravenhage naar Belgie vertrekken.

— Z. Excell. de graaf van *Lottum*, buitengewoon gezant en gevolmagtigd minister van Z. M. den Koning van Pruisen bij dit hof, is met deszelfs familie en gevolg, in 's Gravenhage aangekomen en in het hotel *Bellevue* afgestapt.

— Blijkens eene aankondiging van Z. Exc. den Directeur-generaal voor de marine, van den 12den dezer, zullen er op het Koninklijk Instituut voor de marine te Medemblik, in den loop van dit jaar, eenige vacaturen van adelborsten voor de afgaande scheepsjongens en voor de mariniers ontstaan, tot welker aanvulling in den loop der maand juny een examen van aspiranten te Medemblik zal plaats hebben en tot welke toelating men zich bij rekweste aan het departement van marine, tot vóór den laatsten dezer maand, zal kunnen aanmelden.

— De volgende bijzonderheden van het op den 13den dezer nabij den Helder voorgevallen ongeluk, reeds kortelijk in ons nommer van 19den medegedeeld, worden van daar nader gemeld:

» Acht personen hadden zich in eene haringschuit begeven, naar het dezer dagen op de Zuiderbaaks vervallen engelsche schip *Alexander*, ten einde eenige goederen uit hetzelve te bergen; aan boord van dien bodem gekomen zijnde, gelukte het hun eenige balen [illegible] van het schip naar eene lootsschuit, die op eenen klein[illegible] stand van hetzelve gelegen was, over te brengen; doch zulks [illegible] de tweede maal herhaald hebbende en van boord gaande [illegible] kwam er onverwachts uit den Noord-Oosten eene hevige [illegible] die, benevens een toenemende sterke stroom, hunne schuit [illegible] in de branding voortstuwde, dat dezelve weldra werd omver geslagen, waardoor zij allen in zee stortten.

» Hoewel er zich vele lootsen en visschers met hunne vaartuigen op zeer geringen afstand in dien omtrek bevonden, konde echter hunner, uit hoofde van de ontzaggelijke branding, die [illegible] op dat gedeelte der Haaks bestaat, het wagen, om de ongelukk[illegible]

gen ter hulpe te snellen, doch zeker sloepschipper, genaamd *Klaas Klorn* (vergezeld van *Pieter Hoek*, *Johannes Schendelaar*, *Harmen Zeeman* en *Anna Arends van den Berg*, allen van den Helder, en *Jan Edelenbos* en *Jan van Noord*, beiden van Texel), huizen, welke zich met hunne sloep mede in de nabijheid bevonden) nam het dapperdig en stout besluit, om zulke in nood verkeerden, zoo mogelijk, te redden, en gelukte het hun dan ook, dit tweemaal met de meeste drift te beproeven. De plaats der naderen, alwaar de ongelukkigen heen en weder dreven, was te Drie van dezelven werden met hunne sloep opgenomen, en stoof met Gods hulp van eenen anders zekeren dood gered, terwijl zij met smart ontwaarden, dat de overige reeds eene prooi der golven geworden waren.

» Vier weduwen en negentien kinderen, allen op het Eiland Texel woonachtig, betreuren door dit ongelukkig voorval, het verlies van echtgenoot en vader."

— De menagerie van wilde dieren van den heer *van Aken* zal, [illegible] aanstaande, te Bremen verkocht worden.

— De [illegible] van New-Orleans behelzen een uitgebreid bericht, betreffende eene verschrikkelijke aardbeving, welke in Middel-Amerika drie groote steden en verscheidene dorpen dezelfde heeft verwoest, dat niets dan derzelver puinhoopen zijn overgebleven. Er hadden vijf vulkanische uitbarstingen plaats, met een geweld, zoodanig als men nog nimmer had beleefd; tevens vergezeld van allerhevigste aardbevingen, waardoor een groot gedeelte der steden St. Miguel en St. Salvador werden vernield. De lucht was door den rook en de geduitende 20 uren als sneeuwvlokken nederdalende asch zoodanig verduisterd, dat men zich over dag van kaarsen binnenshuis en van fakkels buitenshuis moest bedienen. Op de ontploffingen, die naar losbarstingen van geschut geleken, volgden uitwerpingen van steenen en asch. De lava stroomde op sommige plaatsen vijftien mijlen ver en vernielde alles, wat zij in haren loop ontmoette. De aardbeving werd zeer merkbaar te Truxillo gevoeld en de uitbarsting der vulkanen zelfs ten noorden van Belize gehoord. Op omtrent tien mijlen van Truxillo is een vulkaan uitgebarsten.

DUITSCHLAND.

FRANKFORT, den 17den Mei.

Uit St. Petersburg wordt gemeld dat het keizerlijke hof naar Moskou is afgereisd, van waar hetzelve zich waarschijnlijk naar Odessa zoude begeven. Den 3den dezer was te St. Petersburg de naamdag van H. M. de keizerin van Rusland met veel plegtigheid gevierd geworden. In de kerk van het winterpaleis werd eene dienst gedaan, waarbij de leden van het keizerlijk gezin, benevens de op dien morgen uit Warschau aangekomen vorst *Radziwill-Ermanski*, het korps diplomatique en de hooge staatslichamen tegenwoordig waren. Vervolgens ontving H. M. in hoogstderzelver vertrekken onderscheidene gelukwenschen. Des avonds was de stad verlicht.

Uit St. Petersburg waren reeds eenige garde-regimenten vertrokken, om zich naar het legerkamp bij Kalisch te begeven. Men meende dat ook het gezelschap fransche tooneelspelers uit die hoofdstad later naar Kalisch zou vertrekken.

Uit Berlijn vernemt men nopens de groote wapenschouwing in Silezie nog het volgende:

» Z. M. de Koning heeft zelf al de officieren benoemd, die de manoeuvres bij Kalisch zullen bijwonen. Den 28sten Augustus vertrekken de aanzienlijke personen met dit doel naar Silezië. Den 2 en 3den September zal de monstering bij Liegnitz, den 5 en 6den die der bij Kapsdorf bijeengetrokkene troepen plaats vinden. Den 9, 10 en 11den zullen zich de voornaamste Prussische en Russische personen in en bij Kalisch bevinden, om aldaar de groote revue bij te wonen. Men berekent den tijd van den marsch der hier naar Kalisch vertrekkende troepen op 18 tot 20 dagen, hun verblijf aldaar op 16 dagen, zoodat hunne afwezendheid uit de hoofdstad 8 weken zal duren.

In bijzondere berigten uit Berlijn wordt voorts gemeld, dat Z. M. de koning zich ook dit jaar tot het gebruik der baden naar Töplitz begeven zal. Z. M. werd tegen de helft van Julij en eenige dagen later de vorstin van Liegnitz in genoemde plaats verwacht.

Uit het Nassauische wordt van den 10den Mei geschreven; dat men er thans in het geheel niet meer aan twijfelt, dat Nassau zich aan het groote duitsche tolverbond aansluiten zal. Volgens de loopende geruchten, moeten er laatstelijk van den Nassauschen gezant te Berlijn, den heer *Magdeburg*, berigten ingekomen zijn, die het uitzigt geven dat het verdrag der toestreding, daar men het over eenige punten [illegible] de hoofdbepalingen eens is, weldra zal gesloten zijn. Het vertrouwen daarop had reeds de prijzen van den wijn in den Rheingau [illegible] doen worden, wat het uitzigt tot het afzetten van den [illegible] aanzienlijke voorraad, vooral van den oogst des vorigen jaars, [illegible]

die nog in verre na niet is uitgeput, daardoor aanmerkelijk gunstigere is geworden.

— Hertog *van Nassau* was door den keizer van Rusland tot het bijwonen van de groote manoeuvres bij Kalisch uitgenoodigd geworden, en zou waarschijnlijk die uitnoodiging aannemen.

— Uit Homburg wordt van den 14den het overlijden gemeld van de gemalin van Thurn en Taxis, nadat weinig dagen [illegible] moeder, de *vrijvrouw von Dörnberg*, ingelijks [illegible] was.

— In de zitting der Badensche afgevaardigden van den 13den [illegible] heeft minister *von Rotteck* de regerings-kommissarissen om [illegible] gevraagd, wegens de betrekkingen met Zwitserland en [illegible] wegens het verbod aan de landsingezetenen om zich [illegible] te begeven en de represaille-maatregelen van St. Gall. De minister *von Winter* weigerde daaromtrent voor het oogenblik inlichtingen te geven, doch voegde er bij, dat het tijdstip eener vereffening van de verwikkelingen met Zwitserland opgehaasd was.

— Naar men hier uit Weenen vernaamt, zal de president der bondsvergadering, graaf *von Munch-Bellinghausen*, nog in de eerste maanden niet herwaarts terugkeeren. Ook van de gevolmagtigde leden van de bondsvereeniging heeft men niets vernomen.

— In berigten uit Weenen tot den 11den worden de bevorderingen en verplaatsingen bij het leger medegedeeld, welke vroeger aangekondigd zijn. De luitenant-veldmaarschalk *von Kudelka* onder anderen is tot lid van den hof-krijgsraad en de luitenant-veldmaarschalk *von Trapp* tot militairen kommandant van Troppau benoemd geworden, terwijl voorts een aantal luitenants-veldmaarschalken en generaal-majoors als divisie-kommandanten en brigadiers in onderscheidene steden geplaatst of verhuisd zijn. Ook zijn een aantal officieren tot generaal-majoors bevorderd. — De Keizer was weder door eene onpasselijkheid aangetast geworden; men hoopte dat dezelve geene gevolgen zoude hebben. — Op den 11den was het nabij Weenen gelegene dorp Ottakring bijna geheel een prooi der vlammen geworden.

Men houdt het te Weenen er steeds voor, dat er geen legerkamp bij Brunn, maar wel een in Italie zal worden gehouden, voor welk laatste reeds toebereidselen gemaakt worden.

— De Munchener *Politische Zeitung* deelt in een schrijven uit Athene van den 13den April, een uittreksel mede uit het eerste nommer van het onder toezigt van het ministerie van onderwijs in 't grieksch verschijnend Dagblad van Onderwijs, waarin eene verordening voorkomt, volgens welke het onverwijld, behalve in reeds te Athene, Nauplia en op Syra bestaande Grieksche scholen, nog tien dergelijke en wel te Tripolitza, Kalamata, Patras, Missolunghi, Amphissa, Lamia, Chalchis, [illegible] en Tinos zullen opgerigt worden, welke scholen den 15den Mei worden geopend. Het gymnasium van Syra zou buitendien eene grootere uitbreiding bekomen. — Te Athene was het gerucht verspreid, dat er voortaan jaarlijks in onderscheiden griekscha steden, naar het voorbeeld der olijmpische spelen, nationale feesten zouden gevierd worden. — Bij gelegenheid van het Paaschfeest had het regentschap aan de weduwen en wezen der in den vrijheidskamp gevallene verdedigers en aan de invaliden een geschenk van verscheidene duizend drachmen verleend.

— Te Weenen waren den 11den Mei genoteerd: 5 pct. Metall. 102⅝; 4 pct. 98⅛; Bankactien 1355.

Letterkundige en Wetenschappelijke Nieuwtijdingen.

DUITSCHLAND. — Het Leipziger Dagblad behelst uit *Pruissen* het volgende, waarvan de gevolgtrekking bij den aanhef voor rekening van den steller wordt gelaten: » Een nieuw en sterk bewijs, dat de Franschen ook door hunne laatste Staatsomwenteling tot veroveringzucht en volksverheffing zijn wedergeboren, gaf voor eenigen tijd de *National*. Dit blad behelsde het volgende." » » Te *Parijs* bevindt zich eene fraaije verzameling van handteekeningen, bestaande uit 213 kaarten, plans en tegenteekeningen uit den zevenjarigen oorlog, door den staf des legers van den grooten Napoleon, en tot gebruik des keizers vervaardigd. Het is eene schoone en kostbare verzameling in zeer kleinen vorm. Zij werd uit een paleis van den Koning van *Pruissen*, genomen in den tijd van den veldtogt van het Keizerlijk-Fransche legar in *Pruissen*. Zij werd naar *Frankrijk* gebragt door een Officier van den Generalen Staf, die in 1814 zijn afscheid nam, en op het land ging wonen, waar hij gestorven is. Met het huisraad van den overledene in veiling gebragt, is deze schat, bij gebrek aan koopers die denzelve konden waarderen, voor — men zou het naauwlijks kunnen geloven — voor *frank* verkocht. Men mag hopen, dat de Generaal Pelet, die de verzamelingen betreffende de Oorlogstooneelen onder zijne bewaring heeft, dezen schat niet weder naar *Pruissen* zal laten terugkeeren. » Is het bovenstaande, zegt de Pruissische berigtgever er bij, [illegible]

...beeld dezer verzameling niet als oorlogsbuit gekomen. Zoo vele te zeker, dat in de vertrekken van *Frederik den Eenigen* in het Kasteel van den Jonge Prins te *Potsdam*, waar de Generaal Bursse kommandant was, eenige kisten opengebroken en ledig gevonden zijn."

Rusland. — De zucht van de Russische Regering om tot de bekleeding van alle Rijks-ambten bekwame lieden te bekomen, heeft zich in den jare 1832 ook doen kennen door de instelling van eene kweekschool voor Militaire Auditeurs. Van deze kweekschool zijn thans de eerste kweekelingen, die hunne studiën voleindigd hebben, ten getale van 24, na afgelegd examen, bevorderd tot Aide-Auditeurs met den rang van Onderofficier, en in die betrekking bij de onderscheidene Auditiën van het leger en de vloot geplaatst. Deze inrigting bestaat, ingevolge Keizerlijke verordening, uit 100 kweekelingen, waaronder 40 zonen van Edellieden, en Hoofdofficieren.

Italië. — Den 23 April heeft de Kardinaal Lambruschini bezit genomen van de Bibliotheek van het Vaticaan, als Bibliothekaris van den Heiligen Stoel.

Engeland. — Indertijd is verzuimd het overlijden te melden van den verdienstelijken Engelschen Kruidkundige Robert Sweet, den 20 Januarij in den ouderdom van 52 jaren overleden. Hij is bij de beoefenaars der kruidkunde bekend door onderscheidene werken, waaronder vooral uitmunten zijne *Geraniacal* in 5 deelen, *The botanical cultivator*, waarvan vijf uitgaven zijn verschenen, en zijne *Flora Australasica*.

Frankrijk. — De uitnoodigingen van Plaatselijke en Gewestelijke Besturen tot het bijdragen voor standbeelden en gedenkteekenen ter eere van verdienstelijke personen, zijn aan de orde van den dag. Nu weder heeft de Prefect van het Departement du Nord al de Gemeenten van zijn Departement verzocht deel te nemen aan een antwerp, om een gedenkteeken op te rigten voor de twee grootste talenten in de Tooneelkunst, welke *Frankrijk* in vele jaren bezeten heeft, Talma en Mlle Duchesnois, beide in dat Departement geboren. — Het *Journal des Haras* van de vorige maand (April) deelt een berigt mede van proeven, met goed gevolg genomen door den vee-arts Leblanc om de homoëopathische geneeswijze op paarden toe te passen. — De *Annales de Philosophie Chrétienne*, in het N°. van Februarij, behelzen de mededeeling van onderscheidene bewijzen, door den Heer de Parvey aangevoerd, ten bewijze, dat de *Hupanmezen* en de *Mayas* van het onde Rijk van *Cundinamarca* in *Zuid-Amerika* dezelfde afkomst moeten gehad hebben. De talen der beide volken hebben, in de namen der getallen, dagen, burgerlijke en kerkelijke waardigheden, plaatsen, enz., zoo veel gelijkheid, dat de gissing van von Humboldt, door Malte-Brun aangenomen, omtrent de gemeenschappelijke afstamming dier twee, door eene wijde zee gescheidene volken, eene hooge mate van waarschijnlijkheid erlangt. Het betoog van den Heer de Parvey is van gewigt als eene bijdrage tot de bewijzen voor de gemeenschappelijke afkomst van het geheele menschelijke geslacht. — Men zegt dat Victor Hugo voor zijn nieuw Tooneelstuk, *Angelo, Tyran de Padoue*, heeft bedongen voor 80 tooneelvertoningen 300 ducaten eiken avond, 't geen eene som van ongeveer *zevenduizend gulden* beloopt. Van het stuk, 't welk naauwlijks eenige malen vertoond is, ziet men reeds verscheidene parodiën. De schouwburg *le Gymnase* vertoont *Diavola*, *Ange de Modène*, en de *Vaudeville* met eene klankspeling op den titel van het stuk: *Le Tyran pas doux*.

België. — Professor Warnkönig heeft eene beroeping naar *Duitschland* gekregen, en, uithoofde van de geringe jaarwedden der Hoogleeraren in *België*, denkt men, dat deze verdienstelijke Geleerde vertrekken zal. — Het *Bulletin* van de Academie der Wetenschappen te *Brussel* geeft berigt van een nieuw geslacht van Watervogelen, door den Heer du Bus de Gisignies bekend gemaakt, die aan hetzelve den naam heeft gegeven van *Leptorynchus*. De eenige species van dit geslacht, door den Heer Dubus beschreven, en afkomstig uit *Nieuw-Holland*, heeft tot naam bekomen *Leptorynchus pectoralis*. — De Heer Quetelet te *Brussel* heeft van den Heer Wheweel te *Londen* eene uitnoodiging gekregen, om pogingen in 't werk te stellen, dat er in *België*, met name in de havens van *Ostende* en *Nieuwpoort*, naauwkeurige waarnemingen worden gedaan omtrent het watergetij, waarmede men zich in *Engeland* voor de kusten van dat land bezig houdt. De Heer Wheweel is van oordeel, dat dergelijke waarnemingen, in *Engeland*, *Frankrijk*, *België* en *Holland* met overeenstemming gedaan, belangrijke uitkomsten, niet alleen voor de Wetenschappen in 't algemeen, maar ook voor de Zeevaart zouden kunnen opleveren. — Men verhaalt, dat onlangs eene mummie, door een reiziger uit *Egypte* gebragt, in eene kleine stad van *België* is aangehouden door de autoriteiten, die in dezelve het *corpus delicti* meenden gevonden te hebben van een moord, waarvan overigens de Justitie geen kennis droeg. Men dacht, dat de daders hun slagtoffer verstikt en in een oven hadden doen bakken. Noch de kist, noch de hieroglyphen, noch de Egyptische omwindsels konden de achtbare Magistraat tot een ander gevoelen brengen. Een Heelkundige heeft de schouwing gedaan; men heeft de mummie ten toon gesteld, en zelfs een oogenblik gemeend het lijk van een mijnwerker uit den omtrek daarin te herkennen.

Nederlanden. — Onder de menigvuldige pogingen, om de nasporingen en ontdekkingen van Oostersche oudheden, en de afbeeldingen van gezigten en natuurtooneelen uit het Oosten, waarin onze eeuw zoo vruchtbaar is, gewestelijk te doen strekken, om van de merkwaardigste gebeurtenissen uit de Heilige Schrift, prent-tafereelen te vervaardigen, munten bijzonder uit de Engelsche *Illustrations of the Bible*, meest door Martin geteekend, en, met die volkomenheid, welke de Xylographische kunstvoortbrengselen der Engelschen kenmerken, in houtsneeplaten uitgegeven. Daar dergelijke prenten, met oordeel uitgevoerd, evenzeer strekken kunnen om gewijde denkbeelden en verheven gevoelens te weeg te brengen, als verkeerde of bespottelijke voorstellingen van Bijbelsche tooneelen, tot bekrompene begrippen en onteerbiedige indrukken kunnen aanleiding geven, zoo vestigen wij de aandacht onzer lezers op de onderneming, door den Boekhandelaar W. J. Thieme te *Zutphen* aangekondigd, bij wie de aangehaalde Engelsche tafereelen uit den Bijbel, met Nederduitsche onderschriften, zullen worden in 't licht gegeven. Uit twaalf afleveringen, elk van 8 platen, zal de gehéele verzameling bestaan, zijnde de prijs voor elke aflevering, op den gedrukten prijs van 75 cents bepaald. Het formaat is zoodanig, dat de platen in *Eybel voor de Jeugd*, van Prof. van der Palm, of andere werken van gelijk formaat, kunnen ingebonden worden. Als proeven worden vier platen aangeboden, de dood van Abel, Jacob zijne Zonen zegenende, de inwijding van Salomo's tempel, en de dood der eerstgeborenen in Egypte, welke echter niet toeschijnen, wat de vinding betreft, niet alle gelukkig gekozen te zijn. — Onder de nieuwere Nederlandsche Tijdschriften, die zich door inhoud, goede strekking en fraaije uitvoering onderscheiden, merken wij op, de in 's Gravenhage uitkomende *Jaarboeken voor de Israëlieten in Nederland*. Daarvan zijn thans drie nummers verschenen, welke verschillende belangrijke bijdragen tot de Geschiedenis der Israëliten bevatten, en voorts een aantal berigten van den dag nopens hunnen toestand in onderscheiden landen, benevens eene onderhoudende en nuttige lectuur. Inzonderheid verdienen opmerking de in het tweede nummer voorkomende levensbeschrijving van den aan *Nederland* en aan de geleerde wereld te vroeg ontrukten regtsgeleerde Meyer, welke levensbeschrijving met een fraai afbeeldsel voorzien is; alsmede in het derde nummer het verslag over het Israëlitisch godsdienstig schoolwezen in *Nederland*. In dat verslag worden de voortgangen gadegeslagen, die ook dat schoolwezen, sinds het jaar 1814, ondergaan heeft; en welke tot gelukkige gevolgen hebben gehad, dat thans in ons Koningrijk 24 welgeordende godsdienstige Israëlitische scholen bestaan, waarvan 21 te zamen 1861 leerlingen, te weten 1179 jongens en 682 meisjes, tellen, en dus ⅓ der Israëlitische bevolking (welke 1° Januarij 1830 45,492 zielen bedroeg) op eene behoorlijke wijze in godsdienstige scholen onderwijs erlangt.

LETTERKUNDE DER NEGENTIENDE EEUW.

Duitschland door G. L. D. Wolff. In 1. Dl. Hoogleeraar in de nieuwere Letterkunde aan de Universiteit te Jena.

(*Vervolg van No. 468.*)

DICHTERS EN ANDERE LETTERKUNDIGEN.

De laim- en hekelromans volgden die der gemeenzame school, maar hunne auteurs slaagden in hunne roeping zoo gelukkig niet als hunne voorgangers. Hunne satire was niet algemeen genoeg; zij bepaalde zich te veel tot bijzaken, en verzuimde zaken van algemeen belang. Een der beste voortbrengselen in dat vak is *Siegfried von Lindenberg* (door Joh. Gottwerth Müller, geboren in 1744 en gestorven in 1828), in sommige opzigten een Duitsche Don Quixote, schoon niet zoo vol ernst en verscheidenheid als het meesterstuk van den onsterfelijken Cervantes. Het bevat echter het beste schilderij van Duitsche dwaasheden en gemeen leven, dat ik ken, en was langen tijd een begunstigd boek, als hebbende tien of elf uitgaven beleefd (zonder de talrijke nadrukken te rekenen). Een dergelijk goed geluk viel den anderen werken dezer schrijvers niet te beurt, hoewel er vele nieuwe denkbeelden en gelukkige tafereelen in dezelve gevonden worden, en de nationaliteit en waarheid van de schilderingen, welke zij bevatten, den lezer moeten behagen.

De romans van Friedrich Schulz (hij stierf in 1798), bijzonder zijn *Moritz*, werden zeer bewonderd, in dien tijd, om haren levendigen stijl en de belangrijke en ware toestanden, welke zij schilderden; zij zijn nu geheel vergeten. Niet zoo humoristisch, in de eigenlijke beteekenis des woords, maar van grooter verdiensten, wegens derzelver luimige satire en wijsgeerige strekking, zijn de romans van Theodor Gottlieb von Hippel (geboren in 1744, gestorven in 1796), een man van groot genie, maar van even groote excentriciteit, die het verwijten van zijnen naam als schrijver met zoo veel hardnekkigheid gedurende zijn geheele leven volhield, dat men zelfs een tijd lang meende, dat de groote Kant zelf, uithoofde van het Kantianismus, dat er in gevonden wordt, deze naamlooze werken, die ieder denkend lezer bekoorden, geschreven had. De twee romans, waarop wij hier het oog hebben, zijn *Lebensläufe in aufsteigender Linie* en *Kreuz- und Quer-Züge des Ritters A bis Z*. In dezelve toonde Hippel zich een humorist, maar hij streefde er naar om iets meer te zijn, dan zijn model (Sterne) geweest was; hij gaf daarom, door het gedurig mengen van het komische met het sentimentele, aan het meengde eene wijsgeerige tint, welke in het tijdperk, dat iedereen in Duitschland ijverig was, om een leerling der nieuwe wijsgeerige school (die van Kant) te worden, hem vele bewonderaars deed winnen. Zijne werken onderscheiden zich door eene grondige kennis van de menschelijke natuur en menschen leven, door eenen rijkdom van vernuft en luim, die onzen schutteling luisterrijken stijl, als de taal van hen alleen mag zijne Proeve over den Echt (*Ueber die Ehe*) vermeld worden, een boek des te merkwaardiger, om deszelfs waarheid en den rijken voorraad van luim, opmerkingen, die het bevat, daar de schrijver zelf nooit gehuwd is geweest, hoewel van zijnen dood tot een stilhoofdig oud vrijer bleef. Hippel vond niet veel navolgers, daar zijne groote kunde en begrippen [illegible] maar is door Jean Paul Friedrich Richter, [illegible] geheel overtroffen geworden. Onder

de andere soorten van hekel-romans zijn die van KLINGER (over wien ik spoedig handelen zal) meldenswaardig, (bijzonder zijn *Faust* en zijn *Giaffar*) om derzelver gespierde en eerlijke voorstelling van menschelijke dwalingen, en den strijd van het natuurlijk gevoel met de dwaasheden en de schijnbare voorzigtigheid der groote wereld.

De romans van WIELAND HEINSE (geboren in 1749 en gestorven in 1803) verschillen geheel van al de voorgaande. Hij was een man, begiftigd met eenen vrijen en moedigen geest, fijn gevoel en eene rijke en gloeijende verbeelding. Door overmaat van zoo natuurlijk als mogelijk te zijn, werd deze uitmuntende man onnatuurlijk; en uit zijne diepe verering van het schoone, ontstond er een stelsel van het meest verfijnde Epicurismus, hetwelk hem al te zamen van den weg afbragt, en zelfs het aanschouwen tot het goddelijke verhief. Zijn *Ardinghello*, zijn *Hildegard van Hohenthal* bevatten schoone tafereelen en toestanden, schoone beelden en bespiegelingen van de hoogste waarde; doch het vuur van zijn genie sleept hem dikwijls al te ver heen. Er is veel verleidends in zijne werken, en zij zijn bijzonder berekend om jonge lieden te treffen en te beheerschen, zoodat zelfs nu nog elk nieuw jaar ons eene nieuwe navolging van Heinse's manier, van eene jeugdige pen, oplevert, waarin, over het algemeen, alleen de zinnelijke bestanden en gewaarwordingen gecopieerd zijn, met slechts eene kleine flikkering van 's meesters diep en wijsgeerig genie en volmaakt stijl. Wij willen deze navolgers niet van opzettelijke misdaden beschuldigen; er is mogelijk geene letterkunde zoo verdorven als de Duitsche, maar de bekooring, welke in den glans van eene uitmuntende verbeelding gelegen is, verleidt hen tot ondernemingen, waarover zij zich zelven dikwijls in stilte met gestrengheid veroordeelen, wanneer tijd en ervaring hunne hartstogten geregeld en hun zelven geleerd hebben, de waarheid te schuilen van de begoocheling van zelfgeschapene droomen.

Berigten uit het gebied van Kunsten en Nijverheid.

Zuivering der Suikerbroden, volgens PELLETAN's *Methode.* — De heer PELLETAN heeft eene methode uitgevonden, om door middel van stoom eene luchtledige ruimte voort te brengen, waardoor men vermogt in staat is, de suikerbroden op eene gemakkelijke wijze te zuiveren. Deze methode, welke wij hier beschrijven, is reeds in Frankrijk met goed gevolg in de suikerraffinaderijen toegepast geworden. Men moet een vierhoekig ijzeren vat hebben, hetwelk ongeveer 3 voeten hoog is, en aan de bovenzijde met een deksel, dat met schroeven vastgemaakt wordt, gesloten kan worden. Dit vat moet men den ontvanger noemen. Men moet verder hebben een ijzeren vierhoekig vat, hetwelk men den vormbak noemt, en dat ongeveer 4